
Insolvenční správci po novele 2017 – osobně, či v zastoupení?

Asi snadno uhodnete, které téma v poslední době nejvíce rezonuje mezi členy ASIS. Pokud hádáte, že je to novela insolvenčního zákona 2017, hádáte dobře. Pokud hádáte, že se intenzivně řeší, co musí dělat insolvenční správce osobně, pak jste ještě blíže.

Již před vlastní účinností novely, tj. před 1. 7. 2017, se ASIS, spolu s Českou advokátní komorou podílela na připomínkách k předloze, jakož i k jejím prováděcím předpisům. Novela

provedená zákonem č. 64/2017, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony má zatím k dispozici dva prováděcí předpisy: vyhlášku Ministerstva spravedlnosti ČR č. 190/2017 Sb. ze dne 28. června 2017 k provedení § 3 odst. 3 insolvenčního zákona (vyhláška o platební neschopnosti podnikatele) a vyhlášku Ministerstva spravedlnosti ČR č. 191/2017 Sb. ze dne 27. 6. 2017 o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení

a o změně vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení. V přípravě je ještě s napětím očekávaná vyhláška o personálním a materiálním vybavení insolvenčních správců. Všechny tyto právní předpisy již nyní (a s budoucí vyhláškou o personálním a materiálním vybavení insolvenčních správců do budoucna ještě více) změní zaběhnuté mechanismy fungování činnosti insolvenčních správců. Pojďme si tedy nyní stručně shrnout některé nové prvky, nyní již spolu s prvními zkušenostmi a dojmy, které od 1. 7. 2017 z pohledu členů ASIS přinesly.

Jak Ministerstvo spravedlnosti ČR avizovalo v důvodové zprávě k novele, hlavním cílem bylo především dosažení změny systému přidělování insolvenčních věcí v oddlužení, posílení dohledu nad výkonem funkce insolvenčního správce, zvýšení transparentnosti insolvenčního řízení, omezení administrativních úkonů insolvenčních soudů a posílení doručování dokumentů do datových schránek, regulace subjektů poskytujících služby související s institutem oddlužení a intenzivnější ochrana před šikanozními insolvenčními návrhy. Tyto cíle se promítly do konkrétních zákonných ustanovení, které si shrňme následujícími způsoby:

- posuzování platební neschopnosti dlužníka (§ 3, 131 IZ) – zavádí se nový institut tzv. negativní domněnky úpadku, významný pro korporátní dlužníky, kteří budou moci „uniknout“ přísným kritériím posuzování platební neschopnosti, pokud tzv. mezera krytí jejich závazků likvidními prostředky bude činit méně než 10% okamžitě, či v krátkém výhledu;

- retroaktivní místní příslušnost soudu (§ 7b IZ) – nově je použit obdobný mechanismus, jaký je znám z Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/848 ze dne 20. května 2015 o insolvenčním řízení, které k 26.6.2017 ruší a nahrazuje Nařízením Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000 o úpadkovém řízení. To se snaží zabránit tzv. mezinárodnímu forum shopping, tj. snahám dlužníků hledat v rámci EU pro ně výhodnější národní jurisdikci. Náš insolvenční zákon nyní nově stanoví pro insolvenční řízení místní příslušnost soudu, v jehož obvodu byl obecný soud dlužníka ke dni, který předchází

o 6 měsíců okamžik zahájení insolvenčního řízení. V mezinárodním prostředí je tento princip snadno pochopitelný a rovněž odůvodnitelný. V jednotném národním prostředí je to již těžší. Existuje u nás snad různá regionální jurisdikce, či různá kvalita a tudíž rizikovitost jednotlivých regionálních soudů? Kdo ví;

- změny v přihlašování a postupování pohledávek (§§ 18, 19, 177 IZ) – za užití mechanismů zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu je zavedena nová povinnost věřitelů, přihlašujících pohledávky nabyté v posledních šesti měsících, identifikovat svého skutečného majitele, vše s cílem zvýšení transparentnosti insolvenčních řízení;

- změny v ustanovování insolvenčního správce (§§ 25, 29, 34 IZ) – dochází k předem široce diskutovanému zrušení „okresního kolečka“ pro přidělování věcí a jeho nahrazení „krajským kolečkem“. Cílem této změny v praxi je radikální redukce počtu provozoven insolvenčních správců, kteří již nebudou trhem motivováni k tomu, aby měli provozovny v každém okrese. Jedná se o změnu, která, doufejme, napraví pokřivené

vztahy, založené právě dříve připuštěnou možností okresních provozoven, které přinesly mnoho zlé krve a které neměly být nikdy umožněny. Počet provozoven bude tedy nyní prakticky omezen počtem soudních krajů;

- změny v úpravě hlasovacích práv věřitelů (§§ 51, 52, 53, 189 IZ) – přichází zásadní obrát směřem zpět k opětovnému zákazu hlasování koncernových a blízkých osob, což s sebou na jedné straně může přinést vyloučení rizika prosazení možných nekalých úmyslů některých dlužníků, na druhé straně to však s největší pravděpodobností přinese snížení počtu reorganizací. Řadu z těch úspěšných si totiž nelze představit právě bez podpory koncernu, který má často největší zájem na záchraně svého upadlého člena a tudíž největší motivaci do takového řešení investovat peníze, které jsou ku prospěchu ostatním věřitelům a konec konců i k zachování provozu podniku dlužníka a tím k zachování dlužníka/podniku dlužníka jako funkční ekonomické jednotky;

- posílení elektronizace insolvenčního řízení (§§ 80a, 222, 302, 364 IZ) – formulářová vyhláška přinesla pevnou podobu jednotlivých podání, které je možné činit již jen výhradně elektronickou cestou. ASIS se počítala na zapojení poskytovatelů softwaru insolvenčním správcům do přípravy této vyhlášky a podoby formulářů, takže je možno říci, že software je nyní plně funkční pro nově definované potřeby správců;

- posílení ochrany před šikanozními insolvenčními návrhy (§§ 100a, 101, 105, 108, 128a, 177, 182a IZ) – zavádí se dočasné nezveřejňování potenciálně šikanozního insolvenčního návrhu, který v případě svého odmítnutí nebude publikován a nezpůsobí tak škody na pověsti šikanovaného dlužníka;

- možnost uplatnění zajištění u podmíněných a budoucích pohledávek (§§ 109, 166 IZ) – přichází uzákonění stávajícího judikatorního přístupu ve prospěch zajištěných, zejména bankovních věřitelů;

- možnost zpeněžení majetku exekutorem (§ 289a IZ) – legalizace logického využití exekutorů v procesu zpeněžování majetku, která byla dříve odmítnuta judikaturou na základě nedostatku zákonné opory pro takové řešení;

– komplexní změny v oddlužení (§ 389 a násl. IZ) – jedná se o radikální změnu fungování základních pilířů oddlužení. Důvodem je snaha o zjednodušení celého procesu pro dlužníky a zejména odbřemenění insolvenčních soudů od jednoduché agendy ve prospěch agendám komplikovanějším, kterými jsou korporátní konkursy a reorganizace. Změny v rámci oddlužení (na rozdíl od řady shora uváděných změn) masivně zasáhnou zdaleka největší část adresátů insolvenčního zákona, tj. dlužníky usilující o způsob řešení svého úpadku oddlužením.

Jak tedy od léta fungujeme v oddlužení? Počet provozoven insolvenčních správců očekávaným způsobem poklesl. Správci se již nyní připravují na nové standardy jejich činnosti a na nové požadavky na jejich personální vybavení. Ačkoliv dotčený prováděcí právní předpis (vyhláška o personálním a materiálním vybavení insolvenčních správců) ještě není oficiálně na světě, jeho budoucí zamýšlený obsah je již ze strany představitelů Ministerstva spravedlnosti ČR dostatečně transparentně komunikován. Všem správcům je

tedy zřejmé, že do budoucna budou muset svoji činnost zajistit prostřednictvím svých kmenových zaměstnanců a v případě, že tomuto konceptu fungování jejich kanceláře aktuálně nevyhovují, již nyní se na něj připravují.

U soudů dobíhají poslední přezkumná jednání v oddluženích z doby zahájení insolvenčních řízení ještě před novelou a paralelně probíhají přezkumy přihlášených pohledávek formou osobních pohovorů s dlužníky v kancelářích insolvenčních správců. V této oblasti se před časem vyskytly jisté otazníky. Ustanovení § 410 odst. 2 IZ stanoví, že přezkoumání přihlášených pohledávek provede insolvenční správce tak, že v seznamu přihlášených pohledávek podle § 189 odst. 1 u každé z pohledávek výslovně uvede, zda ji on sám, dlužník nebo věřitel popírá nebo nepopírá, přičemž ke stanovisku dlužníka bude připojen i podpis dlužníka; stanovisko dlužníka zjistí insolvenční správce při osobním jednání s dlužníkem, jehož datum a místo konání sdělí dlužníkovi nejmeně 7 dní předem (...) Poté insolvenční správce vypracuje zprávu o přezkumu; její součástí je

záznam o jednání s dlužníkem podepsaný insolvenčním správcem a dlužníkem, seznamem přihlášených pohledávek a doklad o písemném vyrozumění věřitele, jehož nevykonatelná přihlášená pohledávka byla popřena. Kolem uvedeného vznikly výkladové dohady ohledně pojmu „osobní jednání“. Někteří správci si tento pojem vykládali tak, že jednání se musí zúčastnit dlužník osobně, u správce pak již toto není nutné. Ministerstvo spravedlnosti však promptně poskytlo své metodické výkladové stanovisko (potvrzené i z kruhů insolvenčních soudů), spočívající v požadavku na osobní účast insolvenčního správce na tomto jednání s dlužníkem; a to formou osobní účasti insolvenčního správce – fyzické osoby, jakož i formou osobní účasti ohlášeného společníka insolvenčního správce – v.o.s. Důvod je zřejmý: přezkum pohledávek je vyhodnocován jako nejvýznamnější jednání mezi správcem a dlužníkem (zejména s ohledem na odpadnutí přezkumného jednání jako soudního roku), které zasluhuje osobní účast obou dotčených formou tête-à-tête setkání. Podle metodiky ministerstva je vylouče-

no, aby se při tomto jednání nechal insolvenční správce zastoupit jak svým zaměstnancem, tak jakoukoliv třetí osobou, byť by tato osoba sama byla insolvenčním správcem. Co se týče ohlášeného společníka v.o.s., pak je zapotřebí, aby se osobně pohovoru zúčastnil ten z ohlášených společníků (pokud je jich více), který je pověřen výkonem funkce za v.o.s. v daném insolvenčním řízení (konkrétní ohlášený společník). Konečně pak tento pohovor má proběhnout v místě pobočky, v rámci které dané insolvenční řízení napadlo. Vzkaz je jednoznačný: jedná se o to, aby bylo vycházeno vstříc dlužníkovi v rámci jeho regionu a aby měl možnost osobně se setkat s člověkem, který má jeho případ osobně na starosti.

V tomto duchu tady nyní fungujeme a příslušní správci/ohlášení společníci na pobočkách v daných regionech osobně vyřizují s dlužníky tuto agendu. Tato věc je vyjasněná. Nové otázky se objevují ohledně dalšího postupu, pokud se osobně nedostavuje dlužník. Za dob konání přezkumných jednání u soudů byla tato otázka vyřešena. Procesní postup v novém období se teprve musí vytříbit. Otázek ohledně aplikace novely se v budoucnu zajisté objeví ještě mnoho a my se za ASIS k jejich řešení budeme na stránkách KN opakovaně vracet.

*Mgr. Adam Sigmund,
advokát, insolvenční správce
se zvláštním povolením*